

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

18 juli 2001

HOORZITTING

**met de heer Gerard Mortier
betreffende het project “Muziekforum”**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Media en Sport
uitgebracht door mevrouw Mieke Van Hecke**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jos Stassen.

Vaste leden :

de heren Carl Decaluwe, Eddy Schuermans, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Frans De Cock, Peter Gysbrechts, Marino Keulen, Cis Schepens ;

mevrouw Marijke Dillen, de heren Julien Librecht, Miel Verrijken ;

de heren Chokri Mahassine, Dany Vandenbossche ;

de heer Jos Stassen ;

mevrouw Margriet Hermans.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heren Luc Martens, Freddy Sarens, Gilbert Vanleenhove ;

de heren André Denys, Jacques Devolder, Jacques Laverge, Paul Wille ;

mevrouw Niki De Gryze, de heren Pieter Huybrechts, Felix Strackx ;

de heren Peter De Ridder, André Van Nieuwkerke ;

de heer Jo Vermeulen ;

de heer Herman Lauwers.

INHOUD

	Blz.
I. Uiteenzetting door de heer Gerard Mortier	4
II. Vragen van de commissieleden en antwoorden door de heer Gerard Mortier	7

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Media en Sport organiseerde op 21 juni 2001 een hoorzitting met de heer Gerard Mortier over het project “Muziekforum”.

I. Uiteenzetting door de heer Gerard Mortier

De voorzitter : Aan de orde is de hoorzitting over het project Muziekforum. Ik geef graag het woord aan de heer Gerard Mortier.

De heer Gerard Mortier : In Gent bestond de behoefte om een concertzaal te bouwen, sedert de oprichting van het Festival van Vlaanderen en het Filmfestival van Gent, nu zo’n dertig jaar geleden. Vier jaar geleden vroeg Philippe Herreweghe het Gentse stadsbestuur daar werk van te maken. Er werd een stuurgroep opgericht, met de heren Daan Bauwens en André Berkvens. Begin 1998 werd ik gevraagd om aan het project mee te werken. Ik wil een concertzaal uitbouwen in een vernieuwend project, dat niet alleen voor Gent, maar voor heel Vlaanderen van betekenis is.

Minister Bert Anciaux heeft een VZW opgericht, die een jaar lang de tijd heeft gekregen om een studie uit te voeren. Die hebben we vanmorgen bezorgd aan de minister, de Gentse schepen Sas van Rouveroi, de voorzitter van de bestendige deputatie en de gouverneur van Oost-Vlaanderen.

Het project mag er wat mij betreft alleen komen als er een visionaire architectuur tot stand wordt gebracht. We hebben zeer minutieus een bouwprogramma uitgewerkt, binnen de enveloppe van 2 miljard frank. Het project moet labyrinthisch en caleidoscopisch zijn. Alle grote operahuizen hebben nog altijd het aspect van een tempel. Wij willen daarentegen het publiek in een soort landschap laten binnen komen, om het pas daarna naar de eigenlijke zaal te loodsen. Het Institut du Monde Arabe te Parijs kan als een voorbeeld gelden. Alle openbare ruimtes buiten de concertzaal, eventueel ook groene ruimtes, moeten dus ook toegankelijk zijn voor het publiek, zodat er een interactie ontstaat tussen het publiek in de zaal en bezoekers van de stad Gent.

Het caleidoscopische aspect heeft betrekking op de zaal als dusdanig. Die moet voortdurend moduleerbaar zijn qua zitting. De meeste historische concertgebouwen zijn zogenaamde schoendozen. De Cité de la Musique in Parijs en de Schaubühne in Berlijn gaan daar al tegen in. Alle mensen die van-

daag in het theater werken, willen het contact met het publiek vernieuwen. De zaal moet dus variabel zijn, in verschillende versies kunnen uitgebreid worden en tussen de 800 en 1800 toeschouwers kunnen herbergen. De techniek daarvoor bestaat. Het gaat met andere woorden om een zeer vernieuwende architectuur : de drempelvrees moet weggewerkt worden en het publiek moet verrast worden.

We hebben de aanvraag voor de procedure van de architectuurwedstrijd gedaan, samen met de Vlaamse bouwmeester bOb Van Reeth, diens juridische diensten en de juridische diensten van de stad Gent. Het wordt een wedstrijd in 2 fasen. We zullen internationaal een openbare oproep lanceren tot alle architecten. Een jury van 11 leden zal een eerste selectie maken en daarna aan vijf kandidaten het zeer gedetailleerde project uiteenzetten. Als de Gentse gemeenteraad deze procedure volgende week goedkeurt, zal de stad Gent de wedstrijd lanceren. Dit project kleurt een aantal blinde vlekken in het Vlaamse landschap in. Vlaanderen heeft nood aan een internationaal gewaardeerd groot architecturaal project. Sedert de Boekentoren heeft Gent, sedert de Boerentoren heeft Antwerpen geen gebouw meer gekregen dat internationale erkenning verdient.

We willen bovendien een totaal vernieuwende concertprogrammering : we willen met het grote publiek cultureel communiceren zoals dat in Europa haast nergens bestaat. De operahuizen in Brussel, Antwerpen en Gent zitten bijna volledig vol, het is onmogelijk in de klassieke zalen nieuwe vormen van opera voor te stellen.

Onze belangstelling voor dans, een kunstvorm die jongeren aanspreekt is groot. Maar er is duidelijk behoefte aan een platform waarop internationale producties uitgenodigd kunnen worden. Dat is gedeeltelijk mogelijk in de Singel, maar de zaal volstaat niet voor grote danscompagnieën. Daarnaast bestaat de behoefte om dans te combineren met die muziek uit de twintigste eeuw die niet live opgevoerd kan worden. Dat initiatief kan misschien een nieuwe dynamiek geven aan Het Ballet van Vlaanderen.

Zowel het Filmfestival als het Festival van Vlaanderen zoeken al langer een geschikte zaal. Gedurende zes weken lokken beide organisaties 50.000 bezoekers. Ze spelen op dit moment in de Bijloke, wat altijd al als een tijdelijke oplossing werd beschouwd. Het Filmfestival van Gent kan promoveren tot één van de vijf of zes belangrijkste festivals na Cannes, Berlijn en Venetië en zeker een plaats

bekleden naast Locarno als het over een goede projectiezaal beschikt.

Het Filmmuseum en -archief bevindt zich in Brussel. Het is één van de beroemdste filmmusea. Het is jammer dat het weinig kan doen voor Vlaanderen omdat er geen samenwerkingsverbanden zijn. In het huis is een kleine projectiezaal met 160 plaatsen. Bovendien moeten jonge film- en videomakers de kans krijgen te werken in een degelijke infrastructuur en een publiek te ontmoeten. Bekende kunstenaars kunnen zich ook eventueel herbronnen.

Er is een duidelijk gebrek aan informatie. Het ontbreekt ons aan een centrum dat jongeren en een ouder publiek, via de hedendaagse technische mogelijkheden, informatie verleent over cultuur. Het muzisch forum willen we ontwikkelen met privaat kapitaal. We plannen ook samen te werken met alle scholen. We willen minstens 10.000 jongeren per jaar over de vloer krijgen.

In vergelijking met de andere Vlaamse kunsten centra zal onze programmering totaal vernieuwend zijn. Het Muziekforum wordt een productieve en geen receptieve instelling. We plannen te produceren met bestaande instellingen. Alleen maar door een productieve ingesteldheid kunnen we zelf creëren of impulsen geven. Zo worden we geen warenhuis waar verschillende instellingen hun product komen voorstellen.

Het programmaschema moet herkenbaar en duidelijk zijn zoals in de media. Het publiek verliest zich nu in het programma-aanbod. Daarom moet men weten wanneer men een dansvoorstelling of een concert kan zien. Dat zijn de algemene principes, meer specifiek heeft professor Pinxten het in zijn studie over interdisciplinair of intercultureel. Momenteel heeft men vooral belangstelling voor die kunstvormen waarin de scheiding wordt opgeheven tussen toneel, opera en concert.

Het werk van Alain Platel is daar een typisch voorbeeld van. Dat heeft niets te maken met crossover, wel met interdisciplinariteit. Door huidige communicatiemogelijkheden wil het publiek niet langer ingedeeld worden in opera-, dans- of muziek liefhebbers. Het publiek zoekt voorstellingen waarin de verschillende disciplines samenvloeien.

Het begrip intercultureel is ook belangrijk. Multicultureel betekent een kijk op andere culturen vanuit een westers standpunt. Ik denk dat we vernieuwend moeten werken door culturen eerder naast elkaar te plaatsen. Alle programma's zullen, ten

slotte, gedurende één seizoen gegroepeerd worden rond één thema.

We willen samenwerkingsovereenkomsten afsluiten met culturele organisaties. We proberen gedurende vier jaar Vlaamse culturele organisaties te engageren binnen het Forum. Vier jaar komt overeen met de duur van het beleidsplan. Die gezelschappen produceren voor het Forum en krijgen in ruil daarvoor logistieke steun. Na vier jaar wordt het engagement geëvalueerd en kunnen eventueel andere gezelschappen aangetrokken worden.

We hebben het al te vaak over jongeren, terwijl we vergeten dat er nog veel andere socio-culturele doelgroepen zijn. De jonggepensioneerden zijn maar één voorbeeld. Het Forum moet al die doelgroepen in het oog houden. Er zullen daarom concerten zijn op zondagvoormiddag of zaterdagmiddag voor mensen die 's avonds niet graag meer buiten komen. Daarnaast plannen we ook nachtconcerten op zaterdag. Al te weinig culturele instellingen houden rekening met alle doelgroepen.

Onze concertprogrammering zal worden opgebouwd rond vier parameters. Ieder jaar wordt bovendien een thema vastgelegd. Dat kan historisch zijn, filosofisch of literair : de Divina Comedia van Dante, de vier seizoenen, liefde, dood, nacht en dag, enzovoort. Bovendien worden verschillende muziekgenres gemengd : een symfonisch orkest aangevuld met een leadzanger.

De opdeling tussen recitals, kamermuziek, enzovoort wordt opgeheven. Precies daarvoor moet de zaal modulair zijn. Ik probeer dit al uit in Nordrhein-Westfalen.

Daarnaast willen we ensembles uit verschillende culturen combineren : een Sudanese luitzanger confronteren met Vlaamse barokmuziek. Zo willen we aantonen hoe verschillende culturen toch gebaseerd zijn op dezelfde principes. Wie zich interesseert voor andere muziekvormen weet dat bepaalde schema's steeds terugkeren. Die confrontatie is belangrijk voor het vernieuwen van ons muziekleven.

Klank, beeld en taal zijn onze drie grootste communicatievormen. Ook al haalt klank de bovenhand, toch wil ik concerten waarin een gedicht kan worden voorgedragen of visuele beelden voorgesteld. In onze concertprogrammering moeten die verschillende aspecten samengaan. We vragen wel twee jaar om die programmering uit te werken.

Voor mij is dat heel belangrijk omdat ik merk dat het begrip van de klassieke muziek stilaan verdwijnt, terwijl er wel belangstelling voor is. Het komt erop aan alle goede genres samen te brengen. Zo is Bob Dylan voor mij de hedendaagse Schubert. Het is een poging tot vernieuwing om een nieuw publiek enthousiast te maken. De *Sacre du Printemps* van Stravinski combineren met bijvoorbeeld een slagwerkgroep uit Japan zal nieuwe mensen geïnteresseerd maken.

Daarnaast zorgen wij ook voor ruimte voor hedendaagse muziek. Omdat er nood is aan een heel toegankelijke organisatie, plannen we de zondag van elf tot half één ook de Proms op Zondag. Het zijn concerten waar men vrij kan binnenwandelen en opnieuw vertrekken als de kinderen lastig worden.

De Proms zijn gratis voor -18 en +65-jarigen. De anderen betalen de prijs van een bioscoopticket. Het wordt een forum waar Vlaamse ensembles zich gezamenlijk kunnen voorstellen.

Een schrijver of een kunstenaar leidt de concerten in. Reserveren hoeft evenmin. Nightclubbing zijn zaterdagavondconcerten van tien tot twee, bedoeld voor een jong publiek.

Naast muziek, wil ik aandacht schenken aan visuele creaties als opera, dans, film en multimedia. De programmering moet het geheugen van de film in stand houden. Film behoort tot ons cultureel patrimonium, maar we beschikken niet over een zaal waar het filmgeheugen thematisch wordt gebracht.

Een volgende reeks heeft betrekking op de actieve muziekbeoefening. Ten eerste moet er een tornooi komen voor de harmonieën, die nood hebben aan een forum. Ik heb me hiervoor laten inspireren door een project in Mexico : in tachtig steden werden jongeren op deze manier met succes van de straat gehouden.

Dezelfde redenering geldt voor het Filharmonisch Studentenkorps. Van de 45.000 Gentse studenten kunnen er zeker 200 zingen. Het circus kan ook totaal vernieuwend werken, door de fascinatie van de mens voor de virtuositeit en het illusoire. En ten slotte zijn er nog de Gentse Feesten, die voor de Gentenaar zo belangrijk zijn.

Hoeveel toeschouwers zullen er zijn ? Welke prijzen zullen we vragen ? Wat zijn de werkmiddelen ? Er liggen momenteel vijf studies ter inzage : het bouwprogramma ; de architectuurwedstrijd ; een onderzoek over de programmering, het aantal toeschouwers en de werkmiddelen ; een filoso-

fisch-wetenschappelijk onderzoek van professor Pinxten dat ons heeft geïnspireerd bij de programmering ; en een onderzoek naar de culturele participatie van jongeren. Momenteel wordt nog een studie afgerond over de haalbaarheid.

Wij zijn van mening dat we 200.000 toeschouwers moeten kunnen bereiken om de investering van 2 miljard frank in een zaal te kunnen verantwoorden. De festivals kunnen 50.000 bezoekers aantrekken, het architecturaal project 500.000. De cijfers van andere instituten ondersteunen deze veronderstellingen.

Gent heeft trouwens het geluk twee knooppunten binnen zijn bereik te hebben, namelijk Brussel en Rijsel. Er wonen 30 miljoen inwoners op twee uur sneltrain. In het Ruhrgebied worden dezelfde berekeningen gemaakt. De mobiliteit via de trein wordt zeer belangrijk en heeft een grote potentie. Ik verwijs naar mijn ervaringen in De Munt, toen ik ervoor zorgde dat de treinen uit Parijs stampvol zaten.

Tegen 2006 komen er ook nog duizenden euroambtenaren bij. Gent en Antwerpen moeten deze proberen aan te trekken. Dat is maar mogelijk door de combinatie van een goed cultureel aanbod met een mobiliteitsplan. Deze zaken hangen nauw samen.

We hebben de gemiddelde toegangsprijs vastgelegd op 600 frank. We willen vermijden dat deze zaal een elitair gebouw zou worden. Deze prijs is vergelijkbaar met andere instituten, al ligt hij misschien wat aan de lage kant. Hij zou echter moeten volstaan om de werkmiddelen die we nodig hebben, te vergaren. Dit bedrag lijkt ons een goed uitgangspunt. Zo maken we dit gebouw toegankelijk voor het grote publiek, zonder aan dumping te doen of ons onder een bepaalde waarde te verkopen.

Het personeelsbestand zou 59 personeelsleden tellen, wat overeenkomt met dat van de Singel. We hebben geen eigen groepen en op deze manier behouden we een flexibel instituut. De technische dienst is zeer omvangrijk. De dramaturgie telt vier personen, de dienst communicatie hangt samen met de educatieve werking en telt 6 personen.

Onze voorzitter Karel Vinck zal op basis van studies een audit laten doen om na te gaan of deze werkmiddelen haalbaar zijn en of er alternatieven zijn.

Ik begin met het aantal toeschouwers. Opera zou er 18.000 trekken, muziek 70.000, dans 45.600 – ik

denk niet alleen aan Rosas, maar ook aan ballet met live-muziek – Jan Fabre bereidt momenteel een Zwanenmeer voor -, film 14.000, events 43.000 en de Gentse Feesten 23.000. Zo komen we in totaal op 214.800 toeschouwers, wat een haalbare kaart zou moeten zijn. Deze zouden 104 miljoen frank aan inkomsten opleveren.

We komen bij de globale werkingsmiddelen. Er werd een belangrijk budget gereserveerd voor het muzisch forum en de educatieve werking : 26 miljoen frank. Er is 4 miljoen frank voor prospectie en representatie. De andere kosten zijn analoog met die van deSingel.

Onze eigen inkomsten zijn afkomstig uit ticketverkoop (125 miljoen frank) en de verhuur van zalen (11 miljoen frank). De subsidie van de Vlaamse Gemeenschap is analoog met die van deSingel. Een analoge redenering werd gevolgd voor de middelen van de stad Gent en de provincie Oost-Vlaanderen.

De sponsoring zou 90 miljoen frank bedragen. We willen afzien van project sponsoring. Het publiek aanvaardt dat niet langer. We zijn voorstander van de sponsoring van 15 loges waarin in het bouwprogramma is voorzien, met telkens maximum 12 plaatsen. Er zijn zo maximaal 184 sponsorplaatsen op een zaal van 1.500 man. De loges zijn te vergelijken met die van het voetbal.

De sponsoring in De Munt bedraagt 100 miljoen frank, in de Vlaamse Opera 50 miljoen frank. Wij bieden echter veel meer voorstellingen aan. Het bedrag van 90 miljoen frank is dan ook zeker niet overdreven.

De werkingsmiddelen werden zo opgesteld dat de sponsoring een meerinkomst is. De subsidies die we aanvragen, zijn meestal voor de vaste kosten. Voor de totale werkingskost hebben we een budget van 370 miljoen frank. De eigen inkomsten bedragen 226 miljoen frank en die komen ongeveer overeen met de 234 miljoen frank voor de artistieke productie. Het principe dat we willen voorstellen voor het globale pakket, is dat de eigen inkomsten de productiemiddelen onderhouden en dat de subsidies van de bevoegde overheden het onderhoud van het gebouw en de vaste kosten (van het personeel en de administratiekosten) dekken. De uitgaven staan ten opzichte van de 234 miljoen frank en de overige bedragen stemmen ongeveer overeen met de subsidie. Zo komen we tot een verhouding van 60 procent eigen inkomsten ten opzichte van 40 procent subsidies van de over-

heid. Dat is uitzonderlijk en kan alleen bereikt worden door het volume van de zaal.

Het is een samenhangend geheel. Daarom pleit ik ervoor dat u het project in zijn geheel goed- of afkeurt. Als men een deel van het project weglaat, valt het project uit elkaar. Uiteraard zijn er veel amendementen mogelijk, maar de basisfilosofie van het project moet behouden blijven : vernieuwende programmering, bepaald volume in de architectuur, vernieuwende architectuur en samengaan van eigen inkomsten ten opzichte van de uitgaven van de overheid.

II. Vragen van de commissieleden en antwoorden door de heer Gerard Mortier

De heer Dirk Holemans : Een van uw belangrijke ambities is een grote zaal met een groot publieksbereik waarbij u op een grote actieradius mikt : een bereikbaarheid van 30 miljoen mensen met de TGV-verbinding en een potentieel van Europese ambtenaren. Het wordt een heel drukke plek in de stad. Architecturaal is de site excellent. Tot nog toe mis ik in uw uiteenzetting echter de band met stad. Hoe zal het Muziekforum bijdragen tot een nieuwe vorm van stedelijkheid en ervoor zorgen dat Gent een levendigere stad wordt voor alle inwoners ?

Mevrouw Niki De Gryze : De vraag is of het project realistisch is. De haalbaarheidsstudie is een hypothetisch gegeven. In Gent bevinden zich de Vlaamse Opera die nog in de steigers staat, de Capitole, met 1500 toeschouwers en de Gele Zaal, die ook een subsidiedossier ingediend heeft. Daarnaast wordt er in Brugge gewerkt aan een concertgebouw dat tegen februari 2002 klaar moet zijn en dat een capaciteit van 1600 toeschouwers heeft. Daar mikt men op hetzelfde publiek uit Noord-Frankrijk en Zuid-Nederland. Is dat geen concurrentie ?

Wat gebeurt er als er een meerkost is voor de bouw ? Wie draait daar voor op : de stad Gent, de provincie of de Vlaamse Gemeenschap ? Dat kan het geval zijn aangezien men in Brugge 1 miljard frank ter beschikking gesteld had, en al 300 miljoen frank boven het budget zit.

Met betrekking tot de mobiliteit rijst de vraag of Gent al die toeschouwers nog kan slikken. Wordt er voldoende parkeerruimte ter beschikking gesteld ?

Mevrouw Mieke Van Hecke : Ik juich de door u nagestreefde betaalbaarheid erg toe, evenals de

aandacht voor socio-culturele doelgroepen, het idee van de Proms, de toegankelijkheid zowel wat de programmering als wat de doelgroepen betreft en het streven naar een gemiddelde prijs van 600 frank.

Als Vlaanderen dit belangrijk project opneemt, dan moeten de noodzaak en de complementariteit bewezen zijn. In een deel van de programmering is het perfect aantoonbaar dat het Muziekforum nieuwe doelgroepen aanspreekt en een nieuwe programmering met zich meebrengt. Vlaanderen zit te wachten op multimedia- en filmprojecten. Voor dans hebt u een aantal keren verwezen naar deSingel. Ik mis evenwel complementariteit op het vlak van de concerten. Die hebt u nog niet aange-toond. Het Muziekforum bevindt zich op mara-thonafstand van de concertzaal in Brugge. Ik heb u daarnaar nog niet horen verwijzen.

De heer Jo Vermeulen : U hebt verwezen naar de ervaringen uit de media wat betreft herkenbare programmering. Er zijn een aantal initiatieven tot-standgekomen op basis van het vermoeden van un-served audience. Vertrekt u van de idee dat er nog een boel mensen zijn die nog niet bediend worden omdat ze bepaalde grote producties niet kunnen zien of omdat het aanbod onvoldoende is ? Dat zou dit initiatief in een concurrerende positie plaat-sen met zalen in Antwerpen, Brussel en Brugge.

De heer Gerard Mortier : Het grote voordeel van het Muziekforum is dat het democratisch is. U krijgt allemaal de gelegenheid om daarover te de-batteren. Het grote probleem van Brugge is dat dat niet is gebeurd. Momenteel heb ik met Brugge wei-nig rekening gehouden omdat ik niet weet hoe de zaal geëxploiteerd zal worden. Ik kan dus niet zien of er complementariteit kan zijn want er zijn zelfs geen werkingsmiddelen ingeschreven na 2002. Er is geen artistiek directeur en de stad Brugge stelt slechts 20 miljoen frank ter beschikking. De meer-kosten van de zaal waren te wijten aan het feit dat de architect het budget overschreden heeft omdat hij met een aantal zaken geen rekening had gehou-den. Zo ligt de zaal op het punt waar de vliegtuigen die in Oostende landen, beginnen te dalen. Dat brengt duidelijk meer akoestische problemen met zich mee. Het Vlaams Parlement heeft in dit pro-ject een belangrijk bedrag geïnvesteerd. Het zou belangrijk zijn om te weten hoe die zaal uitgebaat wordt.

Er is zelfs geen concurrentie tussen Gent en Brug-ge mogelijk omdat het concept van de zalen zo ver-schillend is. In Brugge gaat het om een goede con-certzaal in de stijl van de negentiende eeuw, terwijl

de architectuur van het Muziekforum volledig is. Als Gent er komt, moet Brugge erover nadenken hoe ze de concurrentie met Gent kan aangaan en niet omgekeerd.

De voorzitter : De burgemeester van Brugge heeft de commissie voorgesteld om de concertzaal te be-zoeken. We kunnen hem ter plekke vragen stellen.

De heer Gerard Mortier : Het is een zeer klassieke zaal, met 1400 plaatsen, met een toneeltoren, die tot een concertzaal kan omgebouwd worden. Het groot probleem in Brugge is echter dat er nog geen artistiek concept voorligt.

Wat de band tussen het Forum en de stad Gent be-treft, ligt het Forum volgens mij ideaal : op een site tussen de stadskern en de studentenwijk – een dood moment. Gent kan het Broadway van Vlaan-deren worden, met de Vooruit, het Forum, het Ca-pitool en de Vlaamse Opera. Concentratie heeft al-tijd een positief effect : het bevordert het bezoek. In het bouwprogramma hebben we in een stal-plaats voor 400 fietsen voorzien. In het omliggende stadsdeel zijn er ook bijna 2000 parkeerplaatsen. Het enige probleem zou het Sint-Pietersplein kun-nen zijn : als daar parkeerplaatsen komen, zouden de problemen opgelost zijn. Ik wil me echter niet in dit politieke debat mengen. We zullen de architect ook opdracht geven te onderzoeken of een brug mogelijk is tot aan de Kuiperskaai, we willen even-eens wandelpaden tot aan de Vooruit. De band met de stad kan dus zeer intens zijn.

De heer Dirk Holemans : Ik vat stedelijkheid rui-mer op : in welke zin is er over nagedacht dat het project ten goede komt aan alle Gentenaars ?

De heer Gerard Mortier : We vragen de architec-ten een ruimte te creëren die open blijft, eventueel zelfs met een klein park op het dak van het ge-bouw. Het enige wat hermetisch gesloten is, is de zaal zelf. Alle andere ruimtes zijn publieke ruimtes waarin het Gentse stadspubliek zich kan bewegen. Dit is een fantastische opgave voor een architect. Wij willen ook dat dit een plaats is waar mensen graag naartoe komen, zonder dat ze naar de voor-stelling gaan.

De heer Dirk Holemans : In welke zin hebt u er over nagedacht dat uw programmering Gent als multiculturele stad op een harmonieuze manier zal versterken ?

De heer Gerard Mortier : Er zijn verschillende soorten van programmering, zoals de zondagmid-dagvoorstellingen en de nachtconcerten. De alge-

mene principes van programmering zijn leidinggevend, interdisciplinair en intercultureel. Ik ben daar in het Ruhrgebied mee bezig : Ik heb Pina Bausch de opdracht gegeven gedurende drie maanden een dansspektakel te gaan uitwerken in Istanbul. Dat is natuurlijk al een specifiek invulling. De opdracht van programmering moet in elk geval in het lastenboek opgenomen worden. Het kan niet om een klassieke concertprogrammering gaan. Al deze principes moeten de opdracht zijn van dit parlement.

Mevrouw Mieke Van Hecke : U vindt dus dat wij, als het project aanvaard wordt, het recht hebben dergelijke zaken via een beheersovereenkomst vast te leggen ?

De heer Gerard Mortier : U kan het instituut een interculturele en interdisciplinaire opdracht geven. Inzake de invulling is nog alle vrijheid mogelijk voor de artistiek directeur. U moet binnen een bepaalde stedelijke context een architectuur plaatsen die een bepaalde cultuursociologische opdracht heeft. De politiek geeft te weinig dergelijke opdrachten. Binnen vijftig jaar zullen we subsidies voor de klassieke cultuuropdracht nog moeilijk kunnen verdedigen omdat het aandeel van het publiek dat om die klassieke cultuur vraagt steeds geringer wordt.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Het verheugt me dat de vrijheid bij de artistieke invulling door u eerder beperkend wordt geïnterpreteerd.

De heer Gerard Mortier : De zes algemene principes van programmering, die ik eerder heb vermeld, zouden deel moeten uitmaken van het lastenboek. Dit is een cultuursociologische opgave, die geenszins beperkend is. Bij een investering van 2 miljard frank moet het parlement het recht hebben dit te doen. Daarmee kan elke inventieve man of vrouw heel veel fantasie ontwikkelen.

De voorzitter : De overheid kiest en het Muziekforum werkt alles uit binnen zijn artistieke vrijheid.

De heer Gerard Mortier : We zijn alleen maar bereid mee te werken als die opdrachten opgenomen worden.

Over de band met de stad moet nog een haalbaarheidsstudie gemaakt worden. Ik begrijp dat men zich afvraagt of 200.000 bezoekers haalbaar is. Mijn eigen ervaring leert me dat dat mogelijk is. In Salzburg is het bezoekersaantal met 25 procent gestegen tot 220.000. Toen ik in België begon hadden we

2.000 opera-abonnementen. Nu zijn het er 24.000. Alles hangt van de dynamiek af.

We stellen een enveloppe van twee miljard frank voorop. Noch Gent, noch de provincie Oost-Vlaanderen willen zich engageren voor een percentage van het totale bedrag. Ze willen enkel een bepaald bedrag. Het is belangrijk dat het Vlaams Parlement dat weet.

De concerten in deSingel zijn gebaseerd op een verouderd concept. DeSingel moet blijven, maar het Muziekforum moet een nieuwe voorbeeldrichting inslaan. De interactie met het publiek door audiovisuele middelen speelt daarin een belangrijke rol. In het deel van het gebouw waar men vrij kan binnenwandelen is er steeds via schermen te zien wat zich in de zalen afspeelt. We creëren ook een internetsite waarop het publiek commentaar kan geven op de voorstellingen. Het is een ambitieus project, maar zeker niet pretentius.

Een reputatie wordt gemaakt door de media en die kan ik toch niet aanvechten. Ik ben inderdaad de eerste die in België 4.000 jongerenabonnementen heeft gecreëerd. Ik heb voorstellingen georganiseerd voor werklozen. In Salzburg heb ik de prijzen gedemocratiseerd.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Staat of valt dit project met de persoon van Gerard Mortier ?

De heer Gerard Mortier : Ik heb steeds beloofd dat ik zo'n project wil opstarten. Ik ben nu 57 jaar oud en het zou daarom verkeerd zijn dit project rond mijn persoon op te bouwen. Dit project moet mee gedragen worden door een jonge en getalenteerde ploeg aan wie ik mijn ervaring wil doorgeven.

De heer Jo Vermeulen : Bij het opstarten van grote projecten verwijst men vaak naar een doelpubliek dat nog niet is aangeboord. Men probeert dan na te gaan hoeveel mensen op rijafstand wonen van het nieuwe project om het potentiële doelpubliek te kennen. In welke mate zijn uw cijfers op studiemateriaal gebaseerd ?

De heer Gerard Mortier : Eind augustus moet het onderzoek af zijn. Op welke objectieve criteria baseren we ons ?

Ik verwijs naar de huidige bezoekersaantallen van andere architectuurcomplexen, zoals het Guggenheim-museum in Bilbao. Daarnaast zijn er heel wat Europese ambtenaren en ook de mobiliteitsplannen mogen niet over het hoofd gezien worden. Dat we altijd een zeker risico lopen, is logisch. Bij het

definitieve cijfer moet u daarom weten met welke marge u rekening dient te houden. Ons huidige cijfer is gebaseerd op de cijfers van het Festival van Vlaanderen.

Het Paleis voor Schone Kunsten haalt jaarlijks 500.000 bezoekers. DeSingel haalt jaarlijks 70.000 bezoekers en De Spil in Roeselare – een relatief kleine stad – haalt 58.000 bezoekers. De verschillen zijn soms heel merkwaardig. De Munt haalt voor opera alleen 120.000 bezoekers.

De heer Dany Vandenbossche : De heer Mortier heeft al een programmering en een invulling. In Vlaanderen bouwt men vaak eerst het gebouw, vooraleer aan een programma te denken. Men durft al eens een museum te bouwen zonder dat er een collectie is.

Het sponsoringbedrag – 90 miljoen frank – is volgens mij in de huidige context redelijk hoog ingeschat. De bereidheid tot sponsoren van cultuur neemt af. Wellicht zit de conjunctuur daar voor iets tussen, maar ook de manier waarop bedrijven zich willen profileren. Men zal dus sponsors moeten aantrekken met zin voor originaliteit en creativiteit. Ik veronderstel dat men niet alleen de publiekshaalbaarheid zal bestuderen, maar ook de financiële haalbaarheid.

De Gentse gemeenteraad kent de timing voor de architectuurwedstrijd. Die timing is ook voor het Vlaams Parlement belangrijk. Uiteindelijk zullen drie politieke niveaus op een bepaald moment tot een akkoord moeten komen over de bouw van het Forum.

DeSingel is eigenlijk de grootste concurrent. De vraag is hoe deSingel zich zal profileren de komende jaren en hoeveel bezoekers deSingel de komende jaren zal aantrekken. Bovendien moeten we niet alleen met deSingel rekening houden. De bewering dat vele miljoenen mensen op twee uur tijd wonen, gaat ook op voor een stad als Rijsel. Ook Rijsel voert een sterk cultuurbeleid. Zal men proberen samen te werken met Rijsel of andere buitenlandse steden ?

De voorzitter : Is er sprake van overleg en samenwerking met de andere kunststeden ? Andere cultuurhuizen kunnen dit project immers ervaren als concurrentie. Wordt dat besproken ?

Gent heeft een zeer interessante kunstscène. Zal die door dit grootschalig project niet uit zijn evenwicht worden gebracht ?

De heer Gerard Mortier : Er werd vergaderd en overlegd met de Gentse culturele instellingen, waaronder ook de grote centra Vooruit en De Bijloke. Van zodra de inhoud van het forum bekend was, waren de reacties zeer positief. Vooral jonge verenigingen voelen zich hierdoor gesteund. Bepaalde instellingen zullen ook hun medewerking kunnen geven aan het forum via de workshops.

De Vlaamse Opera bijvoorbeeld krijgt hierdoor heel wat meer productiekansen. Met een goede samenwerking zullen zij een groter publiek kunnen bereiken. De mensen uit Antwerpen kunnen via bussen worden aangevoerd. Er is trouwens geen enkele reden om het inleggen van deze bussen te beperken tot operavoorstellingen : we zouden kunnen denken aan ‘forumbussen’.

Wat het overleg met de andere cultuurhuizen betreft, zal wat concurrentie niemand schaden. Op deze manier wordt iedereen gedwongen nog eens over zichzelf na te denken en moet men zich opnieuw profileren. Dat is positief. Daarom verander ik ook om de tien jaar van werkplaats : wisselingen zijn zeer belangrijk. Ik wil daarom nog niet zeggen dat men andere instellingen middelen moet afpakken om het forum middelen te verschaffen.

Ik ben van mening dat sponsoring voor een meerwaarde moet zorgen. Ik ben het er niet mee eens dat inkomsten uit sponsoring een mindering van de andere inkomsten moeten opvangen. In ons budget hebben we een raming gemaakt van 90 miljoen frank aan sponsoring, maar het forum zou ook zonder dat geld goed kunnen bestaan.

De heer Dany Vandenbossche : Hebt u een domeinnaam ?

De heer Gerard Mortier : We hebben even gedacht aan ‘De Waalse Krook’, maar hebben nu de term ‘De Krook’ geblokkeerd.

Er was ook een vraag over de timing. De beslissing zou moeten vallen voor eind december. Alle studies liggen voor. Ik hamer erop dat een democratisch debat over dit onderwerp zeer belangrijk is. Om van start te kunnen gaan in 2006, zouden we wel al in 2002 moeten kunnen beginnen met de sponsoring en de invulling van het programma.

De voorzitter : Moeten er al middelen worden opgenomen in de begroting van 2002 ?

De heer Gerard Mortier : Werkingsmiddelen zullen pas nodig zijn vanaf 2006. De middelen voor het optrekken van het gebouw zullen natuurlijk

over verschillende jaren worden gespreid. Daarvoor bestaat een plan, dat natuurlijk zal moeten worden voorgelegd aan het Vlaams Parlement.

Ik zal de commissieleden een aantal pagina's uit het bouwprogramma en het rapport van professor Pinxten bezorgen. De inhoud van dit rapport is zeer interessant. Het heeft onder meer betrekking op de inhoudelijke evolutie van het theater. Hij gaat ook in op de architectuur. Daar hebben we de laatste 150 jaar bijzonder weinig vernieuwingen vastgesteld, op enkele uitzonderingen de laatste twintig jaar na.

De heer Dirk Holemans : Ik las onlangs in een interview met de heer Gerard Mortier dat hij over zijn werk in Duitsland zei 'dat hij een nieuwe entiteit aan het opbouwen was voor de regio'. Is dat geen achterhaald idee uit de negentiende eeuw ? Hoe ziet hij dat voor het forum ?

De heer Gerard Mortier : In een krant worden woorden niet altijd weergegeven zoals ze bedoeld waren. Natuurlijk beschikt een regio niet over een unieke eigen identiteit. Er zijn verschillende mogelijkheden om een identiteit uit te bouwen. Ik wil mensen wel referentiepunten bieden om meer te weten te komen over hun identiteit en om ineens aan te tonen dat er wel degelijk grote verschillen kunnen bestaan. Iedereen is het erover eens dat er wezenlijke verschillen bestaan tussen de Japanse en westerse cultuur, en die verschillen kunnen we toetsen aan bepaalde referentiepunten. Het probleem is dat wij natuurlijk steeds een westerse invalshoek hebben en het is de bedoeling om bijvoorbeeld met Japanse ogen te leren kijken.

Ik ben er voorstander van dat het debat over het forum een echt socio-cultureel debat wordt. Het optrekken van dit gebouw moet in ieder geval wel gepaard gaan met bepaalde opdrachten.

Bij het festival van Salzburg zijn er duidelijke opgaven. Die kunnen ook gevaarlijk zijn. Dat merken we nu met de nieuwe regering. Een wettekst is echter voor veel interpretaties vatbaar. Momenteel is dat mijn geluk.

De heer Jo Vermeulen : U wenst aandacht te besteden aan het productieve aspect. Twee sectoren kunnen op het gebied van de productie nog heel wat hulp gebruiken, namelijk de jonge muziekscène in Vlaanderen en de jonge cineasten. Kan het centrum op dat vlak een rol spelen ?

De heer Gerard Mortier : Dat kan via de functie van de ateliers. Er is in voldoende logistieke ruim-

tes voorzien, zoals goede klank- en filmstudio's, om dergelijke jonge groepen op te vangen. In het filmhuis is daarenboven een kleine filmzaal waar contacten mogelijk zijn tussen videomakers en andere videokunstenaars.

Mevrouw Ann Van Dienderen : In de studie van professor Pinxten hebben wij specifiek aandacht besteed aan het uitwerken van een platform voor beeldcultuur, zeker voor mensen die met non-fictie bezig zijn. De Vlaamse fictiefilms slepen als enige nog een beetje subsidies in de wacht. De non-fictiefilmers en zeker de experimentele videokunstenaars vallen uit de boot. Vandaar dat we ook gesuggereerd hebben in ons dossier om deze problematiek aan te pakken, onder meer via productieateliers. Aan Waalse kant bestaan die al.

We willen ook veel aandacht besteden aan het non-fictieve karakter van fictiefilms door het narratieve en de tekstuele attitude ook in de beeldcultuur in te brengen. Dat doen we door voorstellingen van een aantal klassieke films, maar ook door video-installaties.

De publieksparticipatie en de plaats van de Krook binnen stedelijk Gent hebben we grondig uitgewerkt in de studie omdat dat precies de taak is van de Krook. Dat instituut moet inspelen op tendensen in de publieke ruimte zoals segmentatie en privatisering. We denken dat de Krook kan inspelen op de dynamiek rond het identiteitsweefsel. We hebben specifiek voor de term weefsel gekozen om in te kunnen spelen op de dynamiek. Voor de metaforische verklaring hebben we een model uit de chaostheorie gebruikt, namelijk het chiasmamodel. Dat is een wiskundige uitdrukking om een dynamisch systeem in beeld te brengen. In onze studie hebben we het voorbeeld gebruikt van een groep vogels, die plotseling opschrikt maar toch even terugvalt in een vorm van statische dynamiek en tot stilstand komt. Dergelijke dynamische systemen wensen wij te beschrijven. We willen ook aantonen dat een identiteitsdynamiek parallellen vertoont met dit chiasmamodel. Vanuit dat metaforisch beeld hebben we allerlei suggesties gedaan voor de Krook om in te spelen op dynamiseren van het publiek weefsel, van identiteitsmodellen, enzovoort.

De heer Didier Volckaert : We hebben vanuit de praktijk gedacht. Mevrouw Van Dienderen maakt documentaires en ik ben experimentele filmmaker. We kennen het probleem van jonge groepen die geen lokaal hebben en jonge filmmakers, die wel subsidies krijgen maar geen betaalbare labs vinden.

De heer Jo Vermeulen : Ik hoop dat Muziekforum een boeiend attractiepunt voor Vlaanderen wordt.

De voorzitter : Welke zijn de volgende stappen om een concreet dossier op te stellen ? Kan u een overzicht geven van de procedure ?

De heer Gerard Mortier : De dossiers zijn in handen van de beleids mensen. Die moeten ze doorspelen aan de gemeenteraad, de provincieraad en het Vlaams Parlement. Het debat daarover zal de volgende zes maanden gevoerd worden. Intussen wordt de architectuurwedstrijd door de stad Gent gelanceerd, maar alleen voor de selectie van de architecten. Die worden niet geselecteerd op basis van het bouwprogramma maar op basis van kundigheid en inzicht in de complexiteit van het dossier, zowel wat betreft architectuur, akoestiek, ruimtelijkheid, duurzaamheid en energetische materialen. Die criteria zijn door de Vlaamse bouwmeester opgesteld. Er is ook een jury van 11 personen. Vijf leden ervan zijn voorgesteld door de Vlaamse bouwmeester, drie leden door het forum, twee leden door de stad Gent en één lid door de provincie. Pas nadat de beslissing genomen is, kunnen wij de tweede fase van het openbare bestek in februari aanbesteden. Voorts gelden de normale bouwtermijnen. De volgende zes maanden moet dus het democratisch debat over het project gevoerd worden.

De voorzitter : De stad Gent, de provincie Oost-Vlaanderen en de Vlaamse regering moeten een gezamenlijke beslissing nemen.

De heer Gerard Mortier : Er moet niet alleen beslist worden over de middelen, maar er dient ook een samenwerkingsovereenkomst afgesloten te worden. Dat hangt samen met de discussie over de kerntaken tussen de Vlaamse regering en de gemeenten. Er moet beslist worden wie eigenaar wordt en wie voor de werkmiddelen zorgt. Eerst moet beslist worden over de basisprincipes en later moeten de details uitgewerkt worden. Ik moet daar echter niet over oordelen. Ik heb de indruk dat men vrij snel wil beslissen. Als het debat interessant is, zoals hier vandaag het geval was, dient men er de tijd voor te nemen. Ik ben bereid om daarover nog gehoord te worden.

De verslaggever,

Mieke VAN HECKE

De voorzitter,

Jos STASSEN
